Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 22 marca 2018 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Systemy gwarancji depozytów i rekompensat dla inwestorów – Dyrektywa 94/19/WE – Artykuł 1 pkt 1 – Depozyty – Sytuacje przejściowe w ramach normalnych operacji bankowych – Dyrektywa 97/9/WE – Artykuł 2 ust. 2 akapit drugi – Środki finansowe należne inwestorom bądź należące do nich i posiadane w ich imieniu w związku z operacjami inwestycyjnymi – Instytucja kredytowa emitująca papiery wartościowe – Środki finansowe wpłacone przez jednostki do tej instytucji kredytowej tytułem subskrypcji przyszłych papierów wartościowych – Stosowanie dyrektywy 2004/39/WE – Upadłość rzeczonej instytucji przed wyemitowaniem danych papierów wartościowych – Przedsiębiorstwo publiczne odpowiedzialne za systemy gwarancji depozytów i rekompensat dla inwestorów – Możliwość powołania się na dyrektywy 94/19/WE i 97/9/WE względem tego przedsiębiorstwa

W sprawach połączonych C-688/15 i C-109/16

mających za przedmiot wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 267 TFUE złożone przez Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (sąd najwyższy Litwy) postanowieniami z dnia 18 grudnia 2015 r. (C-688/15) i z dnia 12 lutego 2016 r. (C-109/16), które wpłynęły do Trybunału, odpowiednio, w dniach 21 grudnia 2015 r. i 25 lutego 2016 r., w postępowaniach wszczętych przez:

Agnieškę Anisimovienė i in.

przy udziale:

bankas „Snoras” AB, w likwidacji,

„Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ,

bankas „Finasta” AB (C-688/15),

oraz

„Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ

przy udziale:

Alvydasa Raišelisa,

bankas „Snoras” AB, w likwidacji (C-109/16),

* Język postępowania: litewski.

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça (sprawozdawca), prezes izby, A. Tizzano, wiceprezes Trybunału, E. Levits, A. Borg Barthet i M. Berger, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Campos Sánchez-Bordona,

sekretarz: M. Aleksejev, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 30 marca 2017 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu Agnieški Anisimovienė i in. przez A. Mamontovasa oraz A. Bambalasa, advokatai,

– w imieniu „Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ przez V. Impolevičienė, wspieraną przez S. Urbonavičiusa oraz A. Šekštela, advokatai,

– w imieniu bankas „Snoras” AB, w likwidacji, przez A. Pilipavičiusa oraz V. Drizgę, advokatai,

– w imieniu rządu litewskiego przez R. Krasuckaitė i G. Taluntytė, działające w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej przez K.P. Wojcika oraz A. Steiblytė, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 15 czerwca 2017 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 1 pkt 1, art. 7 ust. 1 i art. 8 ust. 3 dyrektywy 94/19/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie systemów gwarancji depozytów (Dz.U. 1994, L 135, s. 5), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/14/WE z dnia 11 marca 2009 r. (Dz.U. 2009, L 68, s. 3) (zwanej dalej „dyrektywą 94/19”), oraz art. 1 ust. 1 i 4 i art. 2 ust. 2 dyrektywy 97/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 marca 1997 r. w sprawie systemów rekompensat dla inwestorów (Dz.U. 1997, L 84, s. 22).

2 Wnioski te zostały złożone w ramach postępowań wszczętych, po pierwsze, przez Agnieškę Anisimovienė i 256 innych osób (zwanych dalej łącznie „A. Anisimovienė i in.”), a po drugie, przez „Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ (zwaną dalej „IID”), w przedmiocie rekompensat, z których A. Anisimovienė i in. oraz Alvydas Raišelis pragną skorzystać w odniesieniu do środków wpłaconych do bankas „Snoras” AB (zwanego dalej „Snorasem”) tytułem subskrypcji na przyszłe akcje i obligacje, które owa instytucja kredytowa zamierzała wyemitować, lecz których emisja nie została zrealizowana z uwagi na ogłoszenie upadłości tej instytucji.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 94/19

3 Motywy pierwszy, drugi i czwarty dyrektywy 94/19 stanowią:

„zgodnie z celami traktatu, należy promować harmonijny rozwój działalności instytucji kredytowych na obszarze całej [Unii], znosząc wszelkie ograniczenia prawa przedsiębiorczości oraz swobody świadczenia usług, wzmacniając równocześnie stabilność systemu bankowego oraz ochronę oszczędzających;

jeżeli ograniczenia działalności instytucji kredytowej zostaną zniesione, to wskazane jest, aby rozważyć sytuację, jaka może powstać w przypadku nierozporządzalności wkładów w instytucji kredytowej, która ma swoje oddziały w innych państwach członkowskich; konieczne jest, aby został zapewniony minimalny zharmonizowany poziom gwarancji depozytów bez względu na to, gdzie znajdowałaby się lokalizacja depozytów wewnątrz [Unii]; dla zakończenia procesu kształtowania się jednolitego rynku międzybankowego zabezpieczenie depozytów jest tak samo ważne, jak przepisy zabezpieczające;

[…]

koszty narosłe z racji uczestnictwa w systemie gwarancji dla instytucji kredytowej nie pozostają w jakiejkolwiek relacji z kosztami, jakie spowodowałoby masowe wycofywanie depozytów bankowych nie tylko w instytucji kredytowej mającej trudności, ale także w stabilnych instytucjach – w następstwie utraty zaufania deponentów w stabilność systemu bankowego”.

4 Artykuł 1 tej dyrektywy zawiera następujące definicje:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

1) »depozyt« oznacza należność wynikającą z wpłat pozostawionych na koncie [rachunku] lub z sytuacji przejściowych w ramach normalnych operacji bankowych, które instytucja kredytowa powinna spłacić [zwrócić] zgodnie z obowiązującymi [mającymi zastosowanie] warunkami prawnymi [ustawowymi] i kontraktowymi [umownymi], jak też wierzytelności, które instytucja kredytowa gwarantuje przez wystawienie dokumentu urzędowego [które są reprezentowane przez dłużne papiery wartościowe wystawione przez instytucję kredytową];

   […]

[…]

4) »instytucja kredytowa« oznacza przedsiębiorstwo, którego działalność polega na przyjmowaniu depozytów lub innych funduszy podlegających zwrotowi od ludności oraz na przyznawaniu kredytów na swój własny rachunek;

[…]”.

5 Artykuł 7 ust. 1 i 2 wspomnianej dyrektywy stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, by poziom gwarancji w odniesieniu do sumy depozytów każdego z deponentów wynosił co najmniej 50 000 EUR w przypadku niedostępności depozytów.

1a. Do dnia 31 grudnia 2010 r. państwa członkowskie zapewniają, by poziom gwarancji z odniesieniu do sumy depozytów każdego deponenta ustalony był na 100 000 EUR w przypadku niedostępności depozytów.

[…]

2. Państwa członkowskie mogą jednak przewidzieć, że niektórzy deponenci lub niektóre depozyty zostaną wykluczone z zabezpieczenia lub tylko w małym stopniu będą zabezpieczone. Lista tych wyjątków jest dołączona do załącznika I [znajduje się w załączniku I]".

6 Załącznik I do tej dyrektywy wymienia w pkt 12 „obligacje [dłużne papiery wartościowe] wydane przez instytucję kredytową […]".

Dyrektywa 97/9

7 Motywy 2–4 i 8 dyrektywy 97/9 stanowią:

„(2) Dyrektywa [Rady 93/22/EWG z dnia 10 maja 1993 r. w sprawie usług inwestycyjnych w zakresie papierów wartościowych (Dz.U. 1993, L 141, s. 27)] ustanawia reguły ostrożnościowe, których przedsiębiorstwa inwestycyjne są zobowiązane stale przestrzegać, w tym reguły dotyczące ochrony w możliwie największym stopniu praw inwestorów odnośnie do posiadanych przez nich środków lub instrumentów finansowych.

(3) Żaden system nadzoru nie jest jednak w stanie zapewnić pełnej ochrony, szczególnie gdy dokonywane są działania przestępcze.

(4) Ochrona inwestorów i utrzymanie zaufania do systemu finansowego są podstawowymi elementami ukończenia i prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego w tej dziedzinie; w tym celu niezbędne jest, aby każde państwo członkowskie posiadało system rekompensat dla inwestorów, gwarantujący zharmonizowany, minimalny poziom ochrony przynajmniej małych inwestorów, w przypadku gdy przedsiębiorstwa inwestycyjne nie są w stanie wypełniać swoich zobowiązań w stosunku do swoich klientów inwestorów.

[…]

(8) Każde państwo członkowskie jest zobowiązane do posiadania systemu lub systemów rekompensat dla inwestorów, których uczestnikami są wszystkie takie przedsiębiorstwa inwestycyjne; każdy system musi obejmować środki i instrumenty finansowe, w których posiadaniu znajduje się przedsiębiorstwo inwestycyjne i które związane są z operacjami inwestycyjnymi inwestora i które nie mogą być zwrócone inwestorowi, gdy przedsiębiorstwo inwestycyjne nie jest w stanie wypełniać swoich zobowiązań wobec swoich klientów inwestorów […]".

8 Artykuł 1 tej dyrektywy zawiera następujące definicje:

„Dla celów niniejszej dyrektywy:

1) »przedsiębiorstwo inwestycyjne« – oznacza przedsiębiorstwo inwestycyjne określone w art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/22/EWG

– posiadające zezwolenie na działalność zgodnie z art. 3 dyrektywy 93/22/EWG,

lub

– posiadające zezwolenie na działalność jako instytucja kredytowa, zgodnie z [pierwszą dyrektywą Rady 77/780/EWG z dnia 12 grudnia 1977 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (Dz.U. 1977, L 322, s. 30)] i [drugą dyrektywą Rady 89/646/EWG z dnia 15 grudnia 1989 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do podejmowania oraz powadzenia działalności przez instytucje kredytowe, zmieniającą dyrektywę nr 77/780/EWG (Dz.U. 1989, L 386, s. 1)], zezwolenie na działalność obejmuje jedną lub więcej usług inwestycyjnych wymienionych w sekcji A załącznika do dyrektywy 93/22/EWG;

2) »operacje inwestycyjne« – oznacza usługi inwestycyjne określone w art. 1 ust. 1 dyrektywy 93/22/EWG oraz usługę wskazaną w pkt 1 sekcji C załącznika do tej dyrektywy;

[…]

4) »inwestor« – oznacza osobę, która powierzyła swoje środki finansowe lub instrumenty, w ramach operacji inwestycyjnych, przedsiębiorstwu inwestycyjnemu;

[…]”.

9 Zgodnie z art. 2 ust. 2 i 3 tej dyrektywy:

„2. […]

Zapewnione musi być pokrycie roszczeń wynikających z niemożności przedsiębiorstwa inwestycyjnego do:

– wypłacenia [zwrócenia] inwestorom środków finansowych należnych im, bądź należących do nich i posiadanych w ich imieniu w związku z operacjami inwestycyjnymi,

[…]

zgodnie z obowiązującym stanem prawnym i warunkami umowy [mającymi zastosowanie warunkami ustawowymi i umownymi].

3. Każde roszczenie instytucji kredytowej, na podstawie ust. 2 [każde roszczenie, o którym mowa w ust. 2, względem instytucji kredytowej], która w danym państwie członkowskim podlega przepisom zarówno niniejszej dyrektywy, jak i dyrektywy 94/19/WE, jest zaliczane przez to państwo członkowskie do systemu podlegającego przepisom jednej lub drugiej dyrektywy, zgodnie z tym, co państwo to uzna za właściwe. Żadne roszczenie nie może być przedmiotem [podwójnej] rekompensaty na mocy obydwu dyrektyw”.

Dyrektywa MiFID

10 Motywy 2, 5 i 44 dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych, zmieniającej dyrektywy Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 93/22 (Dz.U. 2004, L 145, s. 1), w brzmieniu zmienionym dyrektywą 2006/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. (Dz.U. 2006, L 114, s. 60) (zwanej dalej „dyrektywą MiFID”), stanowią, co następuje:

„(2) […] [K]onieczne jest zapewnienie poziomu ujednolicenia niezbędnego do zaoferowania inwestorom wyższego poziomu ochrony […].

[…]

(5) Konieczne jest ustanowienie kompleksowego reżimu regulacyjnego rządzącego realizacją transakcji na instrumentach finansowych, bez względu na metody handlowe stosowane do zawierania tych transakcji, tak aby zapewnić wysoką jakość realizacji transakcji inwestorskich i podtrzymać integralność oraz ogólną efektywność systemu finansowego […].

[…]

(44) Aby osiągnąć dwutorowy cel ochrony inwestorów i zapewnić należyte funkcjonowanie rynków papierów wartościowych, konieczne jest osiągnięcie przejrzystości transakcji oraz stosowanie reguł ustanowionych do tego celu w odniesieniu do przedsiębiorstw inwestycyjnych działających na rynku […]”

11 Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Zakres”, stanowi:

„1. Niniejszą dyrektywę stosuje się do przedsiębiorstw inwestycyjnych i rynków regulowanych.

2. Do instytucji kredytowych uprawnionych na podstawie dyrektywy 2000/12/WE [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 marca 2000 r. odnoszącej się do podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (Dz.U. 2000, L 126, s. 1)], jeżeli świadczą one jedną lub większą liczbę usług inwestycyjnych i/lub prowadzą działalność inwestycyjną, stosuje się postanowienia podane poniżej:

– artykuł 2 ust. 2, art. 11, 13 i 14,

– rozdział II tytułu II, z wyłączeniem art. 23 ust. 2 akapit drugi,

– rozdział III tytułu II, z wyłączeniem art. 31 ust. 2 do art. 31 ust. 4 i art. 32 ust. 2 do art. 32 ust. 6, art. 32 ust. 8 i art. 32 ust. 9,

– artykuł[y] 48–53, 57, 61 i 62, oraz

– artykuł 71 ust. 1”.

12 Artykuł 4 ust. 1 dyrektywy MiFID zawiera następujące definicje:

„Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się poniższe definicje:

1) »przedsiębiorstwo inwestycyjne« oznacza każdą osobę prawną, której regularna działalność zawodowa lub gospodarcza polega na świadczeniu jednej lub większej liczby usług inwestycyjnych na rzecz osób trzecich i/lub prowadzeniu jednego lub większej liczby zakresów działalności inwestycyjnej;

[…]

2) »usługi i działalność inwestycyjna« oznaczają usługi lub działalność wymienioną w sekcji A załącznika I odnoszące się do wszelkiego rodzaju instrumentów wymienionych w sekcji C załącznika I;

[…]

[…]

5) »realizacja zleceń w imieniu klientów« oznacza działanie prowadzące do zawarcia w imieniu klientów umowy kupna lub sprzedaży jednego lub większej liczby instrumentów finansowych;

6) »transakcje na własny rachunek« oznaczają obrót kapitałem własnym skutkujący zawarciem transakcji dotyczącej jednego lub większej liczby instrumentów finansowych;

[…]

18) »zbywalne papiery wartościowe« oznaczają te rodzaje papierów wartościowych, które podlegają negocjowaniu na rynku kapitałowym, z wyjątkiem instrumentów płatniczych, takich jak:
   a) akcje w spółkach […];
   b) akcji i innych form zadłużenia w papierach wartościowych [obligacje i inne dłużne papiery wartościowe] […];

[…]".

13 Artykuł 69 tej dyrektywy, zatytułowany „Uchylenie dyrektywy 93/22/EWG", stanowi:

„Dyrektywę 93/22/EWG uchyla się z dniem 1 listopada 2007 r. Odniesienia do dyrektywy 93/22/EWG należy traktować jako odniesienia do niniejszej dyrektywy. Odniesienia do definicji lub artykułów dyrektywy 93/22/EWG należy traktować jako odniesienia do odpowiednich definicji lub artykułów niniejszej dyrektywy".

14 Sekcja A załącznika I do dyrektywy MiFID, zatytułowana „Działalność i usługi inwestycyjne", zawiera następujące wyliczenie:

„1. Przyjmowanie i przekazywanie zleceń w odniesieniu do jednego lub większej liczby instrumentów finansowych.

2. Realizacja zleceń w imieniu klientów.

3. Zawieranie transakcji na własny rachunek.

4. Zarządzanie pakietem akcji.

5. Doradztwo inwestycyjne.

6. Emisja instrumentów finansowych i/lub wprowadzanie instrumentów finansowych na zasadzie zaangażowania przedsiębiorstwa.

7. Wprowadzanie instrumentów finansowych bez zaangażowania przedsiębiorstwa.

8. Prowadzenie Wielostronnych Platform Obrotu".

15 Wśród instrumentów finansowych wymienionych w sekcji C tego załącznika znajdują się, w pkt 1, „zbywalne papiery wartościowe".

Dyrektywa 2006/48

16 Artykuł 4 ust. 1 dyrektywy 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (wersja przeredagowana) (Dz.U. 2006, L 177, s. 1), zmienionej dyrektywą 2009/110/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. (Dz.U. 2009, L 267, s. 7) (zwanej dalej „dyrektywą

2006/48”), definiuje instytucję kredytową jako „przedsiębiorstwo, którego działalność polega na przyjmowaniu depozytów lub innych funduszy podlegających zwrotowi od ludności oraz na przyznawaniu kredytów na swój własny rachunek”.

17 Artykuł 23 tej dyrektywy stanowi:

„[…] Państwa członkowskie zapewniają, że każda instytucja kredytowa posiadająca zezwolenie udzielone przez właściwe organy innego państwa członkowskiego i nadzorowana przez te organy może prowadzić na ich terytoriach rodzaje działalności wymienione w załączniku I, zgodnie z art. 25, [art.] 26 ust. 1–3, art. 28 ust. 1 i 2 i art. 29–37 przez założenie oddziału lub poprzez świadczenie usług, pod warunkiem, że taka działalność jest objęta wyżej wymienionym zezwoleniem”.

18 Załącznik I do tej dyrektywy, zatytułowany „Wykaz rodzajów działalności podlegających wzajemnemu uznawaniu”, zawiera następujące wyliczenie:

„[…]

7. Obrót na własny rachunek lub na rachunek klienta:

[…]

e) zbywalnymi papierami wartościowymi.

8. Uczestniczenie w emisji papierów wartościowych i świadczenie usług związanych z taką emisją.

[…]

14. […]

Usługi oraz działalność przewidziane w sekcjach A i B załącznika I do dyrektywy [MiFID] odnoszące się do instrumentów finansowych przewidzianych w sekcji C załącznika I do tej dyrektywy, podlegają wzajemnemu uznawaniu zgodnie z niniejszą dyrektywą.

[…]”.

Prawo litewskie

19 Artykuł 2 ust. 3, 4, 11 i 12 Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas (ustawy o ubezpieczeniu depozytów i obowiązkach wobec inwestorów) z dnia 20 czerwca 2002 r. (Žin. 2002, nr 65-2635), w brzmieniu obowiązującym od dnia 18 listopada 2011 r. do dnia 1 grudnia 2012 r. (zwanej dalej „ustawą w sprawie gwarancji depozytów i rekompensat dla inwestorów”), stanowi, że:

„3. »Deponent«: osoba fizyczna lub prawna posiadająca depozyt w banku, oddziale banku lub banku spółdzielczym, z wyjątkiem osób, których depozyty na mocy niniejszej ustawy nie mogą być objęte ubezpieczeniem. W wypadku gdy osoba fizyczna lub prawna (z wyjątkiem spółek zarządzających, które zarządzają wspólnymi funduszami emisyjnymi lub funduszami emerytalnymi) posiada depozyt powierniczy, powiernika uważa się za deponenta. W wypadku gdy grupa osób jest na podstawie umowy uprawniona z tytułu wierzytelności do środków finansowych, każdą z tych osób uważa się za deponenta, a środki dzielone są w równych częściach pomiędzy te osoby, chyba że umowy będące źródłem ich wierzytelności albo orzeczenie sądowe stanowią inaczej.

4. »Depozyt«: całkowita kwota środków (wliczając odsetki) deponenta znajdujących się w banku, oddziale banku lub banku spółdzielczym na mocy umowy depozytu lub rachunku bankowego oraz inne środki, do których deponent ma prawo z tytułu wierzytelności, powstałe ze zobowiązania instytucji kredytowej do wykonywania operacji środkami finansowymi deponenta lub świadczenia usług inwestycyjnych.

[…]

11. »Inwestor«: osoba fizyczna lub prawna, która przekazała środki lub papiery wartościowe ubezpieczonemu w celu korzystania z usług inwestycyjnych przez niego świadczonych […].

12. »Obowiązki względem inwestora«: obowiązek zwrotu przez ubezpieczonego świadczącego na rzecz inwestora usługi inwestycyjne należących do niego środków lub papierów wartościowych".

20 Z art. 3 ust. 1 ustawy o gwarancji depozytów i rekompensat dla inwestorów wynika, że depozyty deponentów w walucie krajowej i w walucie obcej w instytucjach kredytowych są pokrywane z ubezpieczenia przewidzianego przez tę ustawę. Natomiast, zgodnie z ust. 4 tego artykułu, dłużne papiery wartościowe emitowane przez taką instytucję są z niego wyłączone.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

Sprawa C-688/15

21 W dniu 21 grudnia 2010 r. walne zgromadzenie akcjonariuszy Snorasu podjęło decyzję o podwyższeniu kapitału zakładowego tej instytucji kredytowej i wyemitowaniu w tym celu nowych akcji, które będą oferowane publicznie.

22 W dniu 3 lutego 2011 r. Vertybinių popierių komisija (komisja papierów wartościowych) zatwierdziła prospekt emisyjny dotyczący tych przyszłych akcji.

23 W dniu 1 marca 2011 r. Snoras otworzył rachunek bankowy w innej instytucji kredytowej, a mianowicie w bankas „FINASTA" AB (zwanej dalej „Finastą"), w celu umieszczenia na nim środków finansowych odpowiadających cenie emisji tychże przyszłych akcji, które miały zostać wpłacone przez przyszłych subskrybentów.

24 Między 9 marca a 16 maja 2011 r. A. Anisimovienė i in. zawarli ze Snorasem umowy subskrypcji dotyczące przyszłych akcji. Następnie rachunki bankowe, jakie osoby te posiadały w Snorasie, zostały obciążone kwotą równoważną z ceną emisyjną tych akcji, która to wpłynęła na rachunek otwarty w imieniu Snorasu w Finaście. W niektórych przypadkach sam Snoras dokonał tych przesunięć na rachunkach, w innych zaś to klienci podjęli inicjatywę.

25 W dniu 5 maja 2011 r. Snoras wystąpił do Lietuvos Bankas (banku Litwy) z wnioskiem o zezwolenie na wpisanie do rejestru spółek zmian statutu wskutek przyszłego podwyższenia kapitału zakładowego.

26 W dniu 16 listopada 2011 r. bank Litwy postanowił zawiesić działalność Snorasu do dnia 16 stycznia 2012 r. Dekretem z tego samego dnia rząd litewski znacjonalizował tę instytucję kredytową na cele użyteczności publicznej. Decyzją z dnia 22 listopada 2011 r. bank Litwy odmówił udzielenia owej instytucji zezwolenia na wpisanie do rejestru spółek zmiany w statucie i w drodze decyzji z dnia 24 listopada 2011 r. cofnął jej zezwolenie. Wreszcie, w dniu 7 grudnia 2011 r. wobec wspomnianej instytucji wszczęto postępowanie upadłościowe, a decyzja w tej sprawie weszła w życie w dniu 20 grudnia 2011 r.

27 W związku z powyższym Snoras nie przeprowadził przewidzianej emisji akcji. A. Anisimovienė i in. wytoczyli wówczas przed Vilniaus apygardos teismas (sądem okręgowym w Wilnie) powództwo, żądając uznania, iż mają status „deponentów" tej instytucji kredytowej, w rozumieniu ustawy o gwarancji depozytów i rekompensatach dla inwestorów.

28 Wyrokiem z dnia 29 września 2014 r. ów sąd ten oddalił powództwo A. Anisimovienė i in., uznając w szczególności, że osoby te powinny być uważane nie za deponentów, lecz za inwestorów, i że środki finansowe przekazane przez nie Snorasowi tytułem subskrypcji akcji, które owa instytucja kredytowa zamierzała wyemitować, nie mogły zostać uznane za „depozyty" w rozumieniu tej ustawy.

29 Postanowieniem z dnia 12 marca 2015 r. Lietuvos apeliacinis teismas (sąd apelacyjny Litwy) utrzymał w mocy wyrok sądu pierwszej instancji. Wówczas to A. Anisimovienė i in. wnieśli skargę kasacyjną do Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (sądu najwyższego Litwy).

30 W ramach tego postępowania kasacyjnego ów sąd zastanawia się zasadniczo nad możliwością uznania za „depozyty" w rozumieniu art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19 środków pieniężnych, które A. Anisimovienė i in. wpłacili do Snorasu tytułem subskrypcji akcji, które nie zostały ostatecznie wyemitowane przez tę instytucję kredytową.

31 W tych okolicznościach Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (sąd najwyższy Litwy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy [dyrektywę 94/19] należy interpretować w ten sposób, że mogą zostać uznane za depozyt zgodnie z tą dyrektywą środki uzyskane poprzez obciążenie rachunków osób za ich zgodą albo środki przekazane przez te osoby albo wpłacone przez nie na rachunek otwarty w imieniu instytucji kredytowej w innej instytucji kredytowej?

2) Czy art. 7 ust. 1 i art. 8 ust. 3 [dyrektywy 94/19], rozpatrywane łącznie, należy rozumieć w ten sposób, że wypłaty z tytułu ubezpieczenia depozytu do kwoty określonej w art. 7 ust. 1 [tej dyrektywy] należy dokonać na rzecz każdej osoby, której roszczenie można wykazać przed dniem, w którym dokonano ustalenia określonego w art. 1 pkt 3 ppkt (i) i (ii) [tej dyrektywy] albo w którym wydano decyzję określoną tym artykule?

3) Czy do celów [dyrektywy 94/19] definicja »normalnej operacji bankowej« jest istotna dla dokonania wykładni pojęcia depozytu jako należności pochodzącej z operacji bankowych? Czy definicję tę należy także uwzględnić przy dokonywaniu wykładni pojęcia depozytu zawartego w przepisach prawa krajowego, na mocy których transponowano [dyrektywę 94/19]?

4) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie trzecie: jak należy rozumieć i interpretować pojęcie normalnej operacji bankowej użyte w art. 1 pkt 1 [dyrektywy 94/19]:
   a) jakie operacje bankowe należy uznać za normalne albo na podstawie jakich kryteriów należy ustalić, czy konkretna operacja bankowa jest normalna;
   b) czy pojęcie normalnej operacji bankowej należy ocenić, mając na względzie cel dokonanych operacji bankowych, czy też strony, między którymi takie operacje bankowe są przeprowadzane;
   c) czy użyte w [dyrektywie 94/19] pojęcie depozytu, oznaczające należność pochodzącą z normalnych operacji bankowych, należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono jedynie wypadki, w których wszystkie operacje skutkujące powstaniem takiej należności uważa się za normalne?

5) W wypadku gdy środki nie są objęte definicją depozytu zawartą w [dyrektywie 94/19], lecz państwo członkowskie zdecydowało się transponować [dyrektywę 94/19] oraz [dyrektywę 97/9] do prawa krajowego w taki sposób, że środki, z tytułu których deponentowi przysługują roszczenia wynikające z obowiązku instytucji kredytowej do świadczenia usług inwestycyjnych uważa się

również za depozyt: czy zabezpieczenie depozytów można zastosować jedynie po ustaleniu, że w konkretnym przypadku instytucja kredytowa działała jako przedsiębiorstwo inwestycyjne, a środki były jej przekazywane w celu dokonania operacji inwestycyjnych/działań inwestycyjnych w rozumieniu dyrektywy [97/9] i dyrektywy [MiFID]?".

Sprawa C-109/16

32 W drodze dwóch decyzji przyjętych, odpowiednio, w dniach 16 czerwca i 14 lipca 2011 r. komisja papierów wartościowych zatwierdziła prospekt emisyjny dotyczący przyszłych obligacji, które Snoras zamierzał wyemitować i objąć publiczną ofertą. Zgodnie z owym prospektem rzeczona instytucja kredytowa mogła dokonać szeregu średnioterminowych emisji z zastrzeżeniem publikacji przed każdą z nich ostatecznych warunków mających zastosowanie do każdej emisji.

33 Wspomniany prospekt emisyjny wskazywał, po pierwsze, że te przyszłe obligacje będą rozpowszechniane przez sam Snoras i że zainteresowane jednostki mogą je subskrybować bezpośrednio w oddziałach, agencjach i innych placówkach tej instytucji kredytowej. Po drugie, cena emisji obligacji powinna zostać uregulowana w dniu zawarcia dotyczącej ich umowy subskrypcji. W tym celu subskrybent powinien dysponować funduszami na rachunku w Snorasie i upoważnić ów bank do obciążenia ową ceną rachunku. Po trzecie, za datę realizacji podaną w ostatecznych warunkach danej emisji uznaje się datę emisji danych obligacji. Po czwarte, po wyemitowaniu obligacji powinny one zostać wpisane na rachunkach papierów wartościowych otwartych pod nazwiskiem posiadaczy obligacji w Snorasie.

34 W dniu 2 listopada 2011 r. Snoras opublikował ostateczne warunki związane z jedenastą emisją obligacji średnioterminowych.

35 W dniu 10 listopada 2011 r. A. Raišelis zawarł ze Snorasem, po pierwsze, umowę o świadczenie usług inwestycyjnych, a po drugie, umowę subskrypcji w odniesieniu do 40 obligacji w ramach jedenastej emisji. W tym samym dniu wpłacił środki finansowe odpowiadające cenie emisji tych przyszłych obligacji na swój osobisty rachunek bankowy otwarty w Snorasie. Następnego dnia A. Raišelis podpisał z tą instytucją kredytową nową umowę ubezpieczenia, o brzmieniu takim samym jak pierwsza, z wyjątkiem przesunięcia daty wskazanej w celu podpisania i zapłaty za rzeczone obligacje do dnia 11 listopada 2011 r. W tym samym dniu rachunek A. Raišelisa został obciążony przez Snoras kwotą odpowiadającą cenie emisji, która została przelana na rachunek otwarty w imieniu tej instytucji kredytowej w niej samej i przeznaczona na zapłatę za te obligacje.

36 Snoras jednakże upadł, zanim zdołał wyemitować omawiane obligacje.

37 A. Raišelis wytoczył wówczas do Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas (II sądu rejonowego w Wilnie, Litwa) powództwo przeciwko IID, będącemu przedsiębiorstwem publicznym odpowiedzialnym na Litwie za systemy gwarancji depozytów i systemy rekompensat dla inwestorów. W ramach swego powództwa A. Raišelis twierdził, że ma prawo do skorzystania z rekompensaty przewidzianej w ustawie o gwarancji depozytów i rekompensat dla inwestorów.

38 W wyroku z dnia 7 września 2012 r. sąd ten oddalił powództwo A. Raišelisa. Sąd uznał w szczególności, że A. Raišelis miałby prawo do rekompensaty, wyłącznie gdyby Snoras wykorzystał sporne środki finansowe bez jego zgody, co nie miało miejsca. Ponadto zdaniem tego sądu obligacje takie jak te, które zamierzał wyemitować Snoras, nie mogły stanowić podstawy wspomnianej rekompensaty.

39 W apelacji Vilniaus apygardos teismas (sąd okręgowy w Wilnie) wyrokiem z dnia 17 października 2013 r. uchylił orzeczenie wydane w pierwszej instancji i przyznał A. Raišelisowi prawo do żądanej rekompensaty. Zdaniem sądu apelacyjnego A. Raišelis powinien być uważany za „inwestora"

w rozumieniu ustawy o gwarancji depozytów i systemów rekompensat dla inwestorów, a środki finansowe, które posiadał on na rachunku otwartym w imieniu Snorasu, powinny zostać klasyfikowane jako „depozyty" korzystające z gwarancji przewidzianej w tej ustawie. Następnie IDD wniosło skargę kasacyjną do Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (sądu najwyższego Litwy).

40 Sąd ten uważa, że wynik tego postępowania kasacyjnego zależy przede wszystkim od tego, czy dyrektywa 94/19 lub dyrektywa 97/9 mogą obejmować środki finansowe wpłacone przez A. Raišelisa do Snorasu tytułem spornej subskrypcji.

41 W wypadku gdyby Trybunał orzekł, że fundusze takie są co do zasady objęte zakresem stosowania dyrektywy 97/9, sąd odsyłający ma ponadto wątpliwości co do prawidłowego tłumaczenia w języku litewskim art. 2 ust. 2 tej dyrektywy i transpozycji tego przepisu w ustawie o gwarancji depozytów i rekompensat dla inwestorów.

42 Wreszcie, w wypadku gdyby Trybunał uznał, że środki finansowe takie jak te wpłacone przez A. Raišelisa do Snorasu tytułem subskrypcji przyszłych spornych obligacji są co do zasady objęte zakresem stosowania dyrektywy 94/19, sąd odsyłający zastanawia się, czy owe środki finansowe spełniają niezbędne warunki, aby zostać zakwalifikowane jako „depozyty" w rozumieniu art. 1 pkt 1 tej dyrektywy.

43 W tych okolicznościach Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (sąd najwyższy Litwy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) W przypadkach, w których instytucja kredytowa prowadzi przedsiębiorstwo inwestycyjne, na którego rachunek zostały przeniesione środki finansowe w celu nabycia dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez tę samą instytucję kredytową, a emisja papierów wartościowych nie dochodzi do skutku i własność papierów wartościowych nie przechodzi na osobę, która dokonała wpłaty środków finansowych, w sytuacji gdy rachunek bankowy tej osoby został już obciążony, a środki zostały przekazane na rachunek bankowy otwarty w imieniu instytucji kredytowej i nie podlegają zwrotowi, przy czym zamiar ustawodawcy krajowego, jeśli chodzi o zastosowanie szczególnego sytemu ochrony jest w takim przypadku niejasny – czy art. 1 ust. 1 dyrektywy w sprawie depozytów i art. 1 ust. 4 dyrektywy w sprawie inwestorów mogą zostać bezpośrednio zastosowane w celu ustalenia znajdującego zastosowanie systemu gwarancji oraz czy decydującym kryterium w tym zakresie jest przeznaczenie środków finansowych? Czy wymienione przepisy dyrektyw są dostatecznie jasne, szczegółowe i bezwzględnie obowiązujące oraz czy są źródłem uprawnień jednostek, które mogą być skutecznie dochodzone przed sądami krajowymi, będąc podstawą roszczeń odszkodowawczych wnoszonych przeciwko organowi państwa gwarantującemu ubezpieczenie depozytów?

2) Czy art. 2 ust. 2 dyrektywy 97/9, określający szczegółowo rodzaje roszczeń znajdujących pokrycie w ramach systemu rekompensat dla inwestorów, należy rozumieć i interpretować w ten sposób, że odnosi się on również do roszczeń o zwrot środków finansowych należnych inwestorom od przedsiębiorstwa inwestycyjnego, a które nie są przetrzymywane na rachunkach bankowych inwestorów?

3) W przypadku udzielenia na pytanie drugie odpowiedzi twierdzącej: czy art. 2 ust. 2 dyrektywy 97/9, określający szczegółowo rodzaje roszczeń znajdujących pokrycie w ramach systemu rekompensat dla inwestorów, jest dostatecznie jasny, szczegółowy i bezwarunkowy oraz czy jest źródłem uprawnień jednostek, które mogą być skutecznie dochodzone przed sądami krajowymi, będąc podstawą roszczeń odszkodowawczych wnoszonych przeciwko organowi państwa gwarantującemu ubezpieczenie depozytów?

4) Czy art. 1 ust. 1 dyrektywy 94/19 należy rozumieć i interpretować w ten sposób, że definicja pojęcia »depozytu« zgodnie z tą dyrektywą obejmuje również środki finansowe przekazane z rachunku osobistego za zgodą jego właściciela na rachunek bankowy otwarty w imieniu instytucji kredytowej w tej samej instytucji kredytowej z zamiarem nabycia przyszłych dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez tę instytucję?

5) Czy art. 7 ust. 1 i art. 8 ust. 3 dyrektywy 94/19, rozpatrywane łącznie, należy rozumieć w ten sposób, że wypłaty z tytułu ubezpieczenia depozytu do wysokości kwoty określonej w art. 7 ust. 1 [tej dyrektywy] należy dokonać na rzecz każdej osoby, której roszczenie może zostać wykazane przed dniem, w którym dokonano ustalenia lub wydano orzeczenie, o których mowa w art. 1 ust. 3 ppkt (i) i (ii) [rzeczonej dyrektywy]?".

Postępowanie przed Trybunałem

44 Postanowieniami prezesa Trybunału z dnia 15 lutego 2016 r., Anisimovienė i in. (C-688/15, niepublikowanym, EU:C:2016:92), i z dnia 13 kwietnia 2016 r., Indėlių ir investicijų draudimas (C-109/16, niepublikowanym, EU:C:2016:267), wnioski sądu odsyłającego o rozpatrzenie sprawy w trybie przyspieszonym przewidzianym w art. 105 regulaminu postępowania przed Trybunałem zostały oddalone.

45 Postanowieniami z dnia 20 stycznia i 29 lutego 2016 r. prezes Trybunału zdecydował o rozpoznaniu sprawy C-688/15 oraz sprawy C-109/16 w pierwszej kolejności, zgodnie z art. 53 ust. 3 tego regulaminu.

46 Wreszcie, w dniu 29 lutego 2016 r. prezes Trybunału postanowił o połączeniu tych dwóch spraw ze względu na istniejące między nimi powiązanie, dla celów procedury ustnej i wydania wyroku.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań od pierwszego do czwartego w sprawie C-688/15 oraz pytań drugiego, czwartego i piątego w sprawie C-109/16

47 Poprzez pytania od pierwszego do czwartego w sprawie C-688/15 oraz pytania drugie, czwarte i piąte w sprawie C-109/16, które to pytania należy zbadać łącznie i w pierwszej kolejności, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy po pierwsze, przepisy dyrektywy 97/9, a po drugie, przepisy dyrektywy 94/19 należy interpretować w ten sposób, że roszczenia dotyczące środków finansowych, którymi obciążono rachunki należące do jednostek w instytucji kredytowej i przekazanych na rachunki otwarte w imieniu tej instytucji tytułem subskrypcji przyszłych papierów wartościowych, które miała ona wyemitować, w wypadku gdy emisja tych papierów nie została jednak przeprowadzona w związku z upadłością tej instytucji, są objęte z jednej strony systemami rekompensat dla inwestorów przewidzianymi przez dyrektywę 97/9 lub z drugiej strony systemami gwarancji depozytów przewidzianymi przez dyrektywę 94/19.

48 Aby odpowiedzieć na zadane pytania, należy dokonać wykładni najpierw przepisów dyrektywy 97/9, a następnie przepisów dyrektywy 94/19.

W przedmiocie dyrektywy 97/9 – systemy rekompensat dla inwestorów

49 Jak wynika z motywów 4 i 8 dyrektywy 97/9, systemy rekompensat dla inwestorów przewidziane w tej dyrektywie mają obejmować środki i instrumenty finansowe, które przedsiębiorstwo inwestycyjne posiada w związku z operacjami inwestycyjnymi swoich klientów i które, w przypadku gdy takie

przedsiębiorstwo nie będzie w stanie wywiązać się ze swoich zobowiązań wobec nich, nie mogą zostać im zwrócone. Poprzez ustanowienie takich systemów dyrektywa 97/9 ma na celu ochronę inwestorów i zapewnienie zaufania publicznego do systemu finansowego.

50 W tych ramach art. 2 ust. 2 akapit drugi tiret pierwsze dyrektywy 97/9 stanowi, że ochrona musi zostać zapewniona przez systemy rekompensat dla inwestorów w odniesieniu do roszczeń wynikających z niezdolności przedsiębiorstwa inwestycyjnego do zwrotu takim inwestorom, zgodnie z obowiązującymi warunkami ustawowymi i umownymi, środków finansowych należnych im bądź należących do nich i posiadanych w ich imieniu w związku z operacjami inwestycyjnymi.

51 W celu ustalenia, czy roszczenia, takie jak te w postępowaniu głównym, wchodzą w zakres takich sytuacji, należy w pierwszej kolejności wypowiedzieć się w przedmiocie pojęć „przedsiębiorstwa inwestycyjnego" i „operacji inwestycyjnych", o których mowa w art. 2 ust. 2 akapit drugi tiret pierwsze dyrektywy 97/9, a następnie w przedmiocie warunku wpisania tych środków na rachunek otwarty w imieniu inwestora, który się na nie powołuje.

– W przedmiocie pojęć „przedsiębiorstwa inwestycyjnego" i „operacji inwestycyjnych" w rozumieniu dyrektywy 97/9

52 Zgodnie z art. 2 ust. 2 akapit drugi tiret pierwsze dyrektywy 97/9 roszczenia, które mają zostać objęte systemami rekompensat dla inwestorów, odnoszą się do środków należnych „inwestorowi" lub należących do niego i posiadanych w jego imieniu przez „przedsiębiorstwo inwestycyjne" w związku z jedną lub kilkoma „operacjami inwestycyjnymi".

53 W tym względzie, chociaż art. 1 pkt 4 dyrektywy 97/9 definiuje na potrzeby tej dyrektywy „inwestora" jako „osobę, która powierzyła swoje środki finansowe lub instrumenty, w ramach operacji inwestycyjnych, przedsiębiorstwu inwestycyjnemu", to jeśli chodzi o te dwa ostatnie pojęcia, pkt 1 i 2 tego artykułu odsyłają, odpowiednio, do definicji zawartej w dyrektywie 93/22 i do „usług inwestycyjnych", zdefiniowanych w tej dyrektywie i wymienionych w załączniku do niej.

54 Dyrektywa 93/22, która ustanawiała zasady mające zastosowanie do przedsiębiorstw inwestycyjnych w Unii, została jednak zastąpiona od dnia 1 listopada 2007 r. przez dyrektywę MiFID. Zgodnie z art. 69 tej dyrektywy, począwszy od tego dnia, wszelkie odniesienia do definicji lub artykułów dyrektywy 93/22 należy traktować jako odniesienia do definicji lub artykułów dyrektywy MiFID. W niniejszej sprawie, dla celów wykładni dyrektywy 97/9, należy zatem oprzeć się na definicji „przedsiębiorstwa inwestycyjnego" i „usług i działalności inwestycyjnej" zawartych w art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2 dyrektywy MiFID.

55 W tym kontekście z art. 4 ust. 1 pkt 1 tej dyrektywy wynika, że „przedsiębiorstwo inwestycyjne" oznacza osobę prawną, której regularna działalność zawodowa lub gospodarcza polega na „świadczeniu jednej lub większej liczby usług inwestycyjnych na rzecz osób trzecich i/lub prowadzeniu jednego lub większej liczby zakresów działalności inwestycyjnej". Zgodnie z tą samą logiką art. 1 ust. 2 tej dyrektywy stanowi, że niektóre z jego przepisów stosują się do uprawnionych instytucji kredytowych, „jeżeli świadczą one jedną lub większą liczbę usług inwestycyjnych i/lub prowadzą działalność inwestycyjną".

56 Wobec powyższego, w celu ustalenia, czy roszczenia takie jak roszenia A. Anisimovienė i in., a także A. Raišelisa wobec Snorasu mogą być objęte systemami rekompensat dla inwestorów określonymi w dyrektywie 97/9, należy ustalić, czy środki finansowe, których dotyczą te roszczenia, zostały wpłacone do tej instytucji kredytowej w związku z jedną lub większą liczbą usług lub działalności inwestycyjnych w rozumieniu dyrektywy MiFID, świadczonych lub prowadzonych przez tę instytucję.

57 W tym względzie, zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 2 zdanie pierwsze dyrektywy MiFID, „usługi i działalność inwestycyjna" oznaczają usługi lub działalność wymienione w sekcji A załącznika I i odnoszące się do wszelkiego rodzaju instrumentów wymienionych w sekcji C załącznika I.

58 Bezsporne jest, że akcje i obligacje, takie jak te, które miał zamiar wyemitować Snoras, należą do instrumentów finansowych, o których mowa we wspomnianej sekcji C. W istocie, w jej pkt 1 znajduje się kategoria „papiery wartościowe", a mianowicie, zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 18 dyrektywy MiFID, papiery wartościowe zbywalne na rynku kapitałowym, w tym akcje w spółkach i obligacje.

59 W odniesieniu do warunku dotyczącego sekcji A załącznika I do dyrektywy MiFID rząd litewski twierdzi, że instytucja kredytowa nie świadczy jednej z usług i nie wykonuje jednego z rodzajów działalności wymienionych w tej sekcji, w przypadku gdy udostępnia publicznie, w tym swoim klientom, instrumenty finansowe, których jest emitentem. Dokonując publicznej oferty tych instrumentów, instytucja ta nie działa jako instytucja pośrednictwa finansowego, ale jako jakakolwiek spółka emitująca papiery wartościowe.

60 Prawdą jest, że – jak podnosi rząd niemiecki – publiczne oferowanie przez instytucję kredytową instrumentów finansowych, których jest emitentem, nie jest samo w sobie „usługą lub działalnością inwestycyjną" w rozumieniu dyrektywy MiFID, ponieważ nie znajduje się w sekcji A załącznika I do tej dyrektywy.

61 Niemniej jednak fakt zawarcia przez instytucję kredytową z jej klientami umów subskrypcji w odniesieniu do instrumentów finansowych, których owa instytucja jest emitentem, zakłada świadczenie tych usług inwestycyjnych. Jak podnoszą A. Raišelis i Komisja Europejska, zawarcie przez instytucję kredytową takich umów subskrypcji z klientami wchodzi między innymi w zakres „realizacji zleceń w imieniu klientów", o której mowa w pkt 2 sekcji A załącznika I do dyrektywy MiFID.

62 W tym względzie pojęcie realizacji zleceń „w imieniu klientów" musi zostać uznane za synonim pojęcia „realizacji zleceń w imieniu [na rachunek] klientów", którego definicja znajduje się w art. 4 ust. 1 pkt 5 tej dyrektywy. W istocie te dwa pojęcia odnoszą się wyraźnie w dyrektywie MiFID do jednej i tej samej usługi i, co więcej, przeważająca większość wersji językowych tej dyrektywy używa tego samego wyrażenia zarówno w załączniku, jak i w art. 4 wspomnianej dyrektywy.

63 Wobec powyższego „realizacja zleceń w imieniu [na rachunek] klientów" oznacza zawieranie umów kupna lub sprzedaży jednego lub większej liczby instrumentów finansowych na rachunek klientów.

64 Tymczasem jest bezsporne, że umowa subskrypcji dotycząca instrumentów finansowych stanowi właśnie taką umowę. Co się tyczy okoliczności, że w ramach usługi „realizacji zleceń" umowa ta jest zawierana „w imieniu [na rachunek] klientów", należy zauważyć, że prawdą jest, iż sformułowania te mogłyby teoretycznie sugerować, że instytucja kredytowa nie może zostać uznana za świadczącego te usługi na rzecz klienta, jeżeli jej rola w zawarciu tej umowy nie sprowadza się do roli pośrednika i jest ona również stroną tej samej umowy, jako emitent instrumentów finansowych, które ów klient pragnie nabyć.

65 Sformułowania te należy jednak umiejscowić w kontekście, w jaki się wpisują. W szczególności należy przeciwstawić działalność realizacji zleceń „na rachunek" (lub „w imieniu") klientów działalności zawierania transakcji „na własny rachunek", o której mowa w pkt 3 sekcji A załącznika I do dyrektywy MiFID. Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 6 omawianej dyrektywy pojęcie to oznacza obrót kapitałem własnym skutkujący zawarciem transakcji dotyczącej jednego lub większej liczby instrumentów finansowych.

66 Z powyższego wynika, że dyrektywa MiFID opiera się na dychotomicznym rozróżnieniu na z jednej strony zawieranie umów kupna lub sprzedaży instrumentów finansowych przez instytucje kredytowe i przedsiębiorstwa inwestycyjne na własną rzecz i przy zaangażowaniu własnego kapitału, a z drugiej strony zawieranie takich umów przez te instytucje i przedsiębiorstwa na rzecz ich klientów, przy

zaangażowaniu kapitału tychże. W tym kontekście należy uznać, że umowę o tym charakterze powinno się uważać za zawartą przez instytucję kredytową „na rachunek" (lub „imieniu") klientów w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 5 i pkt 2 sekcji A załącznika I do tej dyrektywy, w wypadku gdy klient jest jej beneficjentem i angażuje swe własne środki, i to nawet w wypadku, gdy owa instytucja jest również stroną tej umowy jako emitent danych instrumentów.

67 Za taką interpretacją przemawiają cele, do których realizacji zmierza dyrektywa MiFID. W tym względzie należy przypomnieć, że celem tej dyrektywy jest w szczególności, jak wynika z jej motywów 2, 5 i 44, zapewnienie wysokiego poziomu ochrony inwestorów i zachowanie integralności i ogólnej efektywności systemu finansowego oraz zagwarantowanie przejrzystości transakcji finansowych.

68 Tymczasem w świetle tych celów bez znaczenia jest kwestia tego, czy instrumenty finansowe, które instytucja kredytowa rozpowszechnia publicznie, są emitowane przez spółki trzecie lub przez samą instytucję.

69 Z ogółu powyższych rozważań wynika, że zawieranie przez instytucję kredytową z klientami umów subskrypcji dotyczących przyszłych papierów wartościowych, których instytucja ta będzie emitentem, stanowi usługę inwestycyjną w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 2 dyrektywy MiFID. W konsekwencji roszczenia odnoszące się do środków finansowych wpłaconych przez klientów do tej instytucji w związku z tymi umowami mogą być objęte systemami rekompensat dla inwestorów, zgodnie z art. 2 ust. 2 akapit drugi tiret pierwsze dyrektywy 97/9.

70 Wniosku tego nie podważa w niniejszej sprawie argument podniesiony przez rząd litewski i IID, zgodnie z którym roszczenia takie jak te, na które powołują się A. Anisimovienė i in. oraz A. Raišelis, nie są objęte rekompensatą na gruncie dyrektywy 97/9, albowiem roszczenia te wynikają ze ziszczenia się ryzyka inwestycyjnego, a mianowicie upadłości emitenta instrumentów finansowych, które owe jednostki pragnęły nabyć, a przed którym to ryzykiem dyrektywa ta nie przewiduje żadnej ochrony.

71 W tym względzie prawdą jest, jak podniósł rzecznik generalny w pkt 134 opinii, że dyrektywa 97/9 nie ma na celu ochrony inwestorów przed ryzykiem związanym z każdą inwestycją. W szczególności dyrektywa ta nie zmierza do ochrony inwestorów na wypadek upadłości spółek emitujących instrumenty finansowe, których są one właścicielami. W związku z tym ryzyko upadłości emitenta nie może zostać objęte zakresem tej dyrektywy wyłącznie z tego powodu, że w przypadku danej operacji inwestycyjnej ów emitent jest instytucją kredytową lub przedsiębiorstwem inwestycyjnym.

72 Należy jednak podkreślić, że w tym przypadku A. Anisimovienė i in. oraz A. Raišelis nigdy nie nabyli własności instrumentów finansowych, w zamian za które wpłacili sporne środki finansowe do Snorasu, gdyż emisji tych instrumentów nie przeprowadzono przed ogłoszeniem upadłości tej instytucji kredytowej.

73 W tych okolicznościach nie chodzi o utratę wartości przez instrumenty finansowe w posiadaniu inwestora lub o niezdolność emitenta tych instrumentów do zwrócenia temu inwestorowi środków pieniężnych za te instrumenty. Rozważana jest tu natomiast niezdolność instytucji kredytowej, działającej jako przedsiębiorstwo inwestycyjne, do dostarczenia takich instrumentów klientom zamierzającym nabyć je na własność, a co za tym idzie – do wykonania podjętych w stosunku do nich zobowiązań. Tymczasem taka sytuacja stanowi ziszczenie się ryzyka objętego zakresem dyrektywy 97/9.

74 Ponadto taka wykładnia jest zgodna z celami dyrektywy 97/9, a w szczególności z celem ochrony inwestorów przed ryzykiem oszustw, niestaranności zawodowej lub błędów w zarządzaniu, z powodu których przedsiębiorstwo inwestycyjne nie może zwrócić klientom należących do nich środków finansowych i papierów wartościowych. W świetle tych celów, i jak twierdzi Komisja, zasadnicze znaczenie ma bowiem, aby środki finansowe posiadane przez takie przedsiębiorstwo lub instytucję

kredytową, a należące do inwestora pragnącego nabyć instrumenty finansowe, były chronione przed emisją takich instrumentów, niezależnie od tego, czy wyemitowała je spółka będąca osobą trzecią czy ta instytucja.

– W przedmiocie braku spełnienia przesłanki wpisania rozważanych środków na rachunek otwarty w imieniu inwestora

75 We francuskiej wersji językowej dyrektywy 97/9 art. 2 ust. 2 akapit drugi tiret pierwsze stanowi, jak przypomniano w pkt 50 niniejszego wyroku, że systemy rekompensat dla inwestorów muszą zapewniać pokrycie roszczeń wynikających z niemożności wypłacenia przez przedsiębiorstwo inwestycyjne inwestorom „środków finansowych należnych im bądź należących do nich i posiadanych w ich imieniu" w związku z operacjami inwestycyjnymi zgodnie z obowiązującymi warunkami ustawowymi i umownymi.

76 Niemniej jednak brzmienie tego przepisu jest dużo bardziej restrykcyjne w litewskiej wersji językowej dyrektywy 97/9. W tej wersji rzeczony przepis wskazuje, że zapewnione musi zostać pokrycie roszczeń wynikających z niemożności wypłacenia przez przedsiębiorstwo inwestycyjne inwestorom „środków finansowych należących do nich i posiadanych w ich imieniu" zgodnie ze wspomnianymi warunkami („[*k*]*ompensacija turi būti mokama pagal tuos reikalavimus, kurie kilo dėl investicinės įmonės nepajėgumo grąžinti pinigus, priklausančius investuotojams ir laikomus jų vardu ryšium su investicine veikla*").

77 Takie brzmienie może sugerować, że jedynie roszczenia dotyczące środków finansowych posiadanych przez przedsiębiorstwo inwestycyjne lub instytucję kredytową działającą jako taka, na rachunkach otwartych w imieniu inwestorów, muszą być objęte systemami rekompensat dla inwestorów przewidzianymi w dyrektywie 97/9.

78 Niemniej jednak zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w wypadku rozbieżności pomiędzy różnymi wersjami językowymi tekstu prawa Unii dany przepis należy interpretować z uwzględnieniem ogólnej systematyki i celu uregulowania, którego stanowi on część (zob. między innymi wyroki: z dnia 30 maja 2013 r., Genil 48 i Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, pkt 38; a także z dnia 17 maja 2017 r., ERGO Poisťovňa, C-48/16, EU:C:2017:377, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

79 W tym względzie należy przypomnieć, że dyrektywa 97/9 ma na celu w szczególności ochronę inwestorów przed sytuacją, w której przedsiębiorstwo inwestycyjne nie jest w stanie wypełniać swoich zobowiązań w stosunku do nich. Zgodnie z tym celem art. 1 pkt 4 tej dyrektywy definiuje w szeroki sposób pojęcie „inwestora" jako osobę, która powierzyła swoje środki finansowe lub instrumenty, w ramach operacji inwestycyjnych, takiemu przedsiębiorstwu. Podobnie motyw 8 rzeczonej dyrektywy dotyczy, ogólnie rzecz biorąc, „środków i instrumentów finansowych, w których posiadaniu znajduje się przedsiębiorstwo inwestycyjne i które związane są z operacjami inwestycyjnym inwestora".

80 Biorąc pod uwagę te elementy, systemy rekompensat dla inwestorów ustanowione w dyrektywie 97/9 nie mogą ograniczać się do pokrycia roszczeń dotyczących środków finansowych znajdujących się w posiadaniu przedsiębiorstw inwestycyjnych lub instytucji kredytowych działających jako takie, na rachunkach otwartych w imieniu inwestorów.

81 W związku z tym okoliczność, iż roszczenia takie jak roszczenia A. Anisimovienė i in., a także A. Raišelisa odnoszą się do środków finansowych wpisanych nie na rachunkach otwartych w ich imieniu, lecz na rachunkach, których właścicielem jest rozważana instytucja kredytowa, nie wyklucza, że powinny być one objęte systemami rekompensat dla inwestorów, o ile spełnione są pozostałe warunki określone w art. 2 ust. 2 akapit drugi tiret pierwsze dyrektywy 97/9.

82 W świetle całości powyższych rozważań należy stwierdzić, że roszczenia takie jak te będące przedmiotem sprawy w postępowaniu głównym należą do systemów rekompensat dla inwestorów, przewidzianych w dyrektywie 97/9.

W przedmiocie dyrektywy 94/19 – systemy gwarancji depozytów

83 Zgodnie z motywem drugim dyrektywy 94/19 systemy gwarancji depozytów przewidziane w tej dyrektywie mają na celu ochronę jednostek przed niedostępnością depozytów w instytucji kredytowej. Poprzez ustanowienie takich systemów gwarancji depozytów dyrektywa 94/19 ma na celu, jak wynika z jej motywów pierwszego i czwartego, zapewnić ochronę deponentów i stabilność systemu bankowego, unikając zjawiska masowego wycofywania depozytów nie tylko z instytucji kredytowych przeżywających trudności, lecz także ze stabilnych instytucji, w następstwie utraty zaufania publicznego do stabilności tego systemu.

84 W tych ramach art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19 stanowi, że „depozyt" dla celów tej dyrektywy oznacza należność wynikającą z wpłat pozostawionych na koncie lub z sytuacji przejściowych w ramach normalnych operacji bankowych, które instytucja kredytowa powinna spłacić zgodnie z obowiązującymi warunkami ustawowymi i umownymi, jak też wierzytelności, które instytucja kredytowa gwarantuje przez wystawienie dłużnego papieru wartościowego.

85 W niniejszym przypadku należy przypomnieć, że po pierwsze, środki finansowe, na które powołują się A. Anisimovienė i A. Raišelis, nie znajdowały się już na rachunkach, których osoby te były właścicielami w Snorasie w dniu niedostępności depozytów tej instytucji kredytowej. Po drugie, przyszłe papiery wartościowe, które osoby te subskrybowały, a instytucja kredytowa miała wyemitować, ostatecznie nie zostały wyemitowane przed ogłoszeniem upadłości tej instytucji. Ponadto, co się tyczy papierów wartościowych, o ile obligacje w sprawie C-109/16 stanowią „dłużne papiery wartościowe", o których mowa w art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19, o tyle akcje będące przedmiotem sprawy C-688/15 stanowią kapitałowe papiery wartościowe, w stosunku do których owa dyrektywa nie przewiduje żadnej ochrony (zob. wyrok z dnia 21 grudnia 2016 r., Vervloet i in., C-76/15, EU:C:2016:975, pkt 66, 67).

86 W tych okolicznościach należy jedynie ustalić, czy roszczenia takie jak roszczenia tych osób wobec Snorasu można przyporządkować do drugiej kategorii „depozytów", o której mowa w art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19, a mianowicie kategorii „należność wynikająca z sytuacji przejściowych w ramach normalnych operacji bankowych, które instytucja kredytowa powinna spłacić zgodnie z obowiązującymi warunkami prawnymi i kontraktowym [ustawowymi i umownymi]".

87 Z treści tego przepisu, analizowanej w świetle celów realizowanych przez dyrektywę 94/19, przypomnianych w pkt 83 niniejszego wyroku, wynika, że sytuacją tą są objęte roszczenia względem instytucji kredytowych, dotyczące środków finansowych deponentów w ramach jednej lub kilku „normalnych operacjach bankowych" i znajdujące się w sytuacji przejściowej wynikającej z tych operacji.

88 Co się tyczy w pierwszej kolejności kwestii, czy roszczenia takie jak roszczenia A. Anisimovienė i in. oraz A. Raišelisa wobec Snorasu dotyczą środków zaangażowanych w ramach „normalnych operacji bankowych", należy zauważyć, że dyrektywa 94/19 nie definiuje tego, co należy rozumieć przez te sformułowania, ani też nie odsyła do systemów prawa krajowego w odniesieniu do ich znaczenia.

89 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału ustalenie znaczenia i zakresu pojęć, których definicji prawo Unii nie zawiera, powinno być dokonywane zgodnie z ich zwyczajowym znaczeniem w języku potocznym, z uwzględnieniem kontekstu, w którym są one użyte, i celów uregulowania, którego są częścią (wyrok z dnia 20 grudnia 2017 r., Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

90 W swoim zwykłym znaczeniu słowa „normalne operacje bankowe” odnoszą się do operacji zwyczajowo prowadzonych przez instytucje kredytowe w ramach ich działalności.

91 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z definicją zawartą w identycznie brzmiących art. 1 pkt 4 dyrektywy 94/19 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 2006/48 w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe działalność tych instytucji polega na przyjmowaniu depozytów lub innych funduszy podlegających zwrotowi od ludności oraz na przyznawaniu kredytów na swój własny rachunek.

92 Wobec powyższego bezsporne jest, że instytucje te dokonują zwyczajowo, w sposób powiązany z tą działalnością, szerokiego spektrum operacji, których listę prawodawca Unii określił w załączniku I do tej dyrektywy. W związku z tym, że dyrektywa 94/19 i dyrektywa 2006/48 mają zastosowanie do instytucji kredytowych i realizują wspólne cele, w szczególności ochronę oszczędzania i deponentów, wykaz rodzajów działalności zawarty w tym załączniku ma znaczenie dla celów interpretacji pojęcia „normalnych operacji bankowych” w rozumieniu art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19.

93 Tymczasem w pkt 7 załącznika I do dyrektywy 2006/48 wymieniony jest obrót, na własny rachunek instytucji kredytowej lub na rachunek klienta, między innymi zbywalnymi papierami wartościowymi, a w pkt 8 tego załącznika – uczestniczenie w emisji papierów wartościowych i świadczenie usług związanych z taką emisją. Ponadto, z zachowaniem pełnej spójności z wyjaśnieniami zawartymi w pkt 55 niniejszego wyroku, w załączniku tym wymienia się również „usługi i działalność inwestycyjną”, zdefiniowane w dyrektywie MiFID.

94 Wynika stąd, że subskrypcja przyszłych papierów wartościowych w imieniu klientów należy do operacji zwyczajowo realizowanych przez instytucje kredytowe w ramach ich działalności. W konsekwencji, w świetle celów, do jakich zmierza dyrektywa 94/19, przypomnianych w pkt 83 niniejszego wyroku, taka operacja powinna zostać zakwalifikowana jako „normalna operacja bankowa” w rozumieniu art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19, ponieważ instytucja kredytowa dokonuje jej, jak ma to miejsce w sprawach w postępowaniach głównych, wykorzystując środki finansowe swych deponentów. Ponadto, analogicznie do uzasadnienia przedstawionego w pkt 61–66 niniejszego wyroku, należy uznać, że okoliczność, iż dana instytucja kredytowa jest emitentem przyszłych papierów wartościowych, nie podważa tej kwalifikacji.

95 Po drugie, w odniesieniu do kwestii, czy operacje subskrypcji przyszłych papierów wartościowych, których dotyczą postępowania główne, doprowadziły do „sytuacji przejściowej” w rozumieniu art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19, należy stwierdzić, że w przypadku gdy w ramach tych operacji rachunki zostają obciążone kwotą środków finansowych deponentów instytucji kredytowej przed emisją tych papierów wartościowych, które zostają zapisane na rachunkach otwartych w imieniu tej instytucji, gdzie są zdeponowane w oczekiwaniu na stanie się wynagrodzeniem za nabycie wspomnianych papierów wartościowych po ich wyemitowaniu, środki te rzeczywiście znajdują się w „sytuacji przejściowej”.

96 Biorąc pod uwagę całość powyższych rozważań, roszczenia takie jak te będące przedmiotem spraw w postępowaniach głównych wchodzą w zakres systemów gwarancji depozytów przewidzianych przez dyrektywę 94/19, ponieważ odnoszą się do „należności wynikającej z sytuacji przejściowych w ramach normalnych operacji bankowych”, w rozumieniu art. 1 pkt 1 tej dyrektywy.

97 Wykładni tej nie podważa w sprawie C-688/15 okoliczność, że rachunek bankowy, na którym zapisano środki, na które powołują się A. Anisimovienė i in., jest otwarty nie w Snorasie, lecz w innej instytucji kredytowej. W wypadku „należności wynikającej z sytuacji przejściowych w ramach normalnych operacji bankowych”, o której mowa w art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19, umiejscowienie rachunku, na którym instytucja kredytowa umieściła środki finansowe podczas normalnych operacji bankowych, nie ma bowiem decydującego znaczenia.

98 Wykładni tej nie podważa również w sprawie C-109/16 okoliczność, że Republika Litewska skorzystała z możliwości przewidzianej w art. 7 ust. 2 dyrektywy 94/19 w związku z pkt 12 załącznika I do tej dyrektywy, wykluczając z gwarancji depozytów papiery wartościowe emitowane przez instytucje kredytowe. Wykluczenie to nie ma bowiem znaczenia w tej sprawie, w odniesieniu do której należy przypomnieć, że rozważane obligacje nie zostały wyemitowane i nabyte przez A. Raišelisa w dniu upadłości Snorasu.

Podsumowanie

99 Mając na względzie całość powyższych rozważań, na pytania od pierwszego do czwartego w sprawie C-688/15, a także na pytania drugie, czwarte i piąte w sprawie C-109/16 należy odpowiedzieć, że po pierwsze, przepisy dyrektywy 97/9, a po drugie, przepisy dyrektywy 94/19 należy interpretować w ten sposób, że roszczenia dotyczące środków finansowych, którymi obciążone zostały rachunki należące do jednostek w instytucji kredytowej i przekazanych na rachunki otwarte w imieniu tej instytucji tytułem subskrypcji przyszłych papierów wartościowych, które miała ona wyemitować, w wypadku gdy emisja tych papierów nie została jednak przeprowadzona w związku z upadłością tej instytucji, są objęte zarówno systemami rekompensat dla inwestorów przewidzianymi przez dyrektywę 97/9, jak też systemami gwarancji depozytów przewidzianymi przez dyrektywę 94/19.

W przedmiocie części pierwszej pytania pierwszego w sprawie C-109/16

100 W części pierwszej pierwszego pytania w sprawie C-109/16, które należy zbadać w drugiej kolejności, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 ust. 3 dyrektywy 97/9 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, w której roszczenia wchodzą w zakres zarówno systemów gwarancji depozytów przewidzianych w dyrektywie 94/19, jak też systemów rekompensat dla inwestorów przewidzianych w dyrektywie 97/9, i w której ustawodawca krajowy nie zaliczył takich roszczeń do systemu objętego jedną lub drugą z tych dyrektyw, sąd rozpatrujący sprawę musi lub może samodzielnie zdecydować, na podstawie tego przepisu, z którego systemu mogą skorzystać osoby mające te roszczenia.

101 W tym względzie z art. 2 ust. 3 dyrektywy 97/9 wynika, że jeżeli w danym państwie członkowskim roszczenie podlega zarówno systemom rekompensat dla inwestorów przewidzianym w tej dyrektywie, jak też systemom gwarancji depozytów przewidzianym w dyrektywie 94/19, w gestii tego państwa członkowskiego leży zaliczenie tego roszczenia do systemu podlegającego przepisom jednej lub drugiej dyrektywy, „zgodnie z tym, co państwo to uzna za właściwe". Ponadto ten sam przepis stanowi, że „[ż]adn[e] roszczenie nie może być przedmiotem [podwójnej] rekompensaty na mocy obydwu dyrektyw".

102 I tak, jeżeli chodzi o rodzaje roszczeń, które spełniają łącznie warunki określone w dyrektywach 94/19 i 97/9, przepis ten nie określa obiektywnych kryteriów do celów ich zaliczenia do systemu objętego jedną lub drugą dyrektywą, lecz pozostawia każdemu państwu członkowskiemu podjęcie decyzji w tym względzie.

103 Z powyższego wynika, że przy założeniu, iż sąd rozpoznający sprawę stwierdzi, że z jednej strony roszczenia, w odniesieniu do których zażądano rekompensaty, spełniają zarazem warunki przewidziane w dyrektywie 94/19 i przewidziane w dyrektywie 97/9, a z drugiej strony, że prawo krajowe nie zawiera reguły dotyczącej zaliczania takich roszczeń do systemu w ramach jednej lub drugiej dyrektywy, sąd ów nie może oprzeć się na art. 2 ust. 3 drugiej z tych dyrektyw, aby samodzielnie zdecydować, na podstawie którego systemu uprawnieni z tytułu roszczeń powinni uzyskać rekompensatę.

104 W sytuacji takiej jak ta, o której mowa w poprzednim punkcie, skoro z jednej strony uprawnieni z tytułu rzeczonych roszczeń mają prawo do powołania się na ochronę, którą gwarantują im zarówno dyrektywa 94/19, jak i dyrektywa 97/9, a z drugiej strony, zgodnie z art. 2 ust. 3 tej drugiej dyrektywy,

nie mogą korzystać z podwójnej rekompensaty, należy uznać, że to tym podmiotom przysługuje wybór jednego z systemów przewidzianych w celu transpozycji tych dyrektyw, z którego uzyskają rekompensatę.

105 Mając na względzie całość powyższych rozważań, na pierwszą część pierwszego pytania w sprawie C-109/16 należy odpowiedzieć, że art. 2 ust. 3 dyrektywy 97/9 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, w której roszczenia wchodzą w zakres zarówno systemów gwarancji depozytów przewidzianych w dyrektywie 94/19, jak też systemów rekompensat dla inwestorów przewidzianych w dyrektywie 97/9, i w której ustawodawca krajowy nie zaliczył takich roszczeń do systemu objętego jedną lub drugą z tych dyrektyw, sąd rozpatrujący sprawę nie może samodzielnie zdecydować na podstawie tego przepisu, z którego systemu mogą skorzystać osoby mające te roszczenia. Natomiast w takiej sytuacji to do tych osób należy wybór rekompensaty z jednego lub drugiego systemu przewidzianego w prawie krajowym w celu transponowania tych dyrektyw.

W przedmiocie części drugiej pytania pierwszego i w przedmiocie pytania trzeciego w sprawie C-109/16

106 W części drugiej pytania pierwszego oraz w pytaniu trzecim w sprawie C-109/16, które należy rozpatrzyć łącznie i w ostatniej kolejności, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy po pierwsze, art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19, a po drugie, art. 1 pkt 4 oraz art. 2 ust. 2 akapit drugi dyrektywy 97/9 należy interpretować w ten sposób, że jednostki mogą powoływać się na te przepisy przed sądem krajowym na poparcie roszczeń o rekompensatę wobec przedsiębiorstwa publicznego odpowiedzialnego w państwie członkowskim za systemy gwarancji depozytów i rekompensat dla inwestorów.

107 W tym względzie, po pierwsze, w wyroku z dnia 25 czerwca 2015 r., Indėlių ir investicijų draudimas i Nemaniūnas (C-671/13, EU:C:2015:418, pkt 58), Trybunał orzekł, że przepisy dyrektywy 97/9 dotyczące określania środków finansowych i instrumentów objętych systemami rekompensat, które dyrektywa ta przewiduje, w tym art. 1 pkt 4 i art. 2 ust. 2 akapit drugi tej dyrektywy, są wystarczająco jasne, precyzyjne i bezwarunkowe, aby jednostki mogły bezpośrednio powoływać się na nie przed sądami krajowymi.

108 Podobną interpretację należy przyjąć w wypadku art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19. Przepis ten definiuje bowiem różne rodzaje depozytów objętych tą dyrektywą w całkowicie jasny, precyzyjny i bezwarunkowy sposób, wymagany, aby możliwe było jego bezpośrednie zastosowanie w sporze przed sądem krajowym, i to w szczególności w świetle interpretacji przedstawionej przez Trybunał w niniejszych sprawach.

109 Po drugie, należy przypomnieć że jednostki mogą powoływać się na bezwarunkowe i wystarczająco jasne przepisy dyrektywy nie tylko wobec państwa członkowskiego i wszystkich organów jego administracji, ale także wobec instytucji lub podmiotów, które odróżniają się od jednostek i które należy utożsamiać z państwem albo dlatego, że są to osoby prawne prawa publicznego, będące częścią państwa sensu largo, albo dlatego, że podlegają one zwierzchnictwu lub kontroli władzy publicznej, albo też dlatego, że władze takie powierzyły im wykonywanie zadań leżących w interesie publicznym i wyposażyły je w tym celu w szczególne uprawnienia (wyrok z dnia 10 października 2017 r., Farrell, C-413/15, EU:C:2017:7455, pkt 33, 34).

110 W niniejszej sprawie z postanowień odsyłających w obu sprawach rozpatrywanych w postępowaniach głównych wynika, że IID jest według prawa litewskiego „przedsiębiorstwem państwowym”, to znaczy osobą prawną prawa publicznego, z uwagi na co może od razu zostać zrównane z państwem do celów bezpośredniego stosowania dyrektyw 94/19 i 97/9.

111 Mając na względzie całość powyższych rozważań, na drugą część pytania pierwszego oraz na pytanie trzecie w sprawie C-109/16 należy odpowiedzieć, że po pierwsze, art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19, a po drugie, art. 1 pkt 4 oraz art. 2 ust. 2 akapit drugi dyrektywy 97/9 należy interpretować w ten sposób, że jednostki mogą powoływać się na te przepisy przed sądem krajowym na poparcie roszczeń o rekompensatę wobec przedsiębiorstwa publicznego odpowiedzialnego w państwie członkowskim za systemy gwarancji depozytów i rekompensat dla inwestorów.

W przedmiocie pytania piątego w sprawie C-688/15

112 Poprzez pytanie piąte w sprawie C-688/15 sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy dyrektywę 94/19 należy interpretować w ten sposób, że państwa członkowskie mają swobodę rozszerzania gwarancji depozytów na roszczenia, które co do zasady nie są objęte tą dyrektywą ani dyrektywą 97/9.

113 Z uwagi na odpowiedzi udzielone na poprzednie pytania nie ma potrzeby odpowiadać na pytanie piąte w sprawie C-688/15.

W przedmiocie kosztów

114 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

1) **Przepisy, po pierwsze, dyrektywy 97/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 marca 1997 r. w sprawie systemów rekompensat dla inwestorów, a po drugie, dyrektywy 94/19/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie systemów gwarancji depozytów, zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/14/WE z dnia 11 marca 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że roszczenia dotyczące środków finansowych, którymi obciążone zostały rachunki należące do jednostek w instytucji kredytowej i przekazanych na rachunki otwarte w imieniu tej instytucji tytułem subskrypcji przyszłych papierów wartościowych, które miała ona wyemitować, w wypadku gdy emisja tych papierów nie została jednak przeprowadzona w związku z upadłością tej instytucji, są objęte zarówno systemami rekompensat dla inwestorów przewidzianymi przez dyrektywę 97/9, jak też systemami gwarancji depozytów przewidzianymi przez dyrektywę 94/19.**

2) **Artykuł 2 ust. 3 dyrektywy 97/9 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, w której roszczenia wchodzą w zakres zarówno systemów gwarancji depozytów przewidzianych w dyrektywie 94/19, jak też systemów rekompensat dla inwestorów przewidzianych w dyrektywie 97/9, i w której ustawodawca krajowy nie zaliczył takich roszczeń do systemu objętego jedną lub drugą z tych dyrektyw, sąd rozpatrujący sprawę nie może samodzielnie zdecydować na podstawie tego przepisu, z którego systemu mogą skorzystać osoby mające te roszczenia. Natomiast w takiej sytuacji to do tych osób należy wybór rekompensaty z jednego lub drugiego systemu przewidzianego w prawie krajowym w celu transponowania tych dyrektyw.**

3) **Po pierwsze, art. 1 pkt 1 dyrektywy 94/19, zmienionej dyrektywą 2009/14, a po drugie art. 1 pkt 4 oraz art. 2 ust. 2 akapit drugi dyrektywy 97/9 należy interpretować w ten sposób, że jednostki mogą powoływać się na te przepisy przed sądem krajowym na poparcie roszczeń o rekompensatę wobec przedsiębiorstwa publicznego odpowiedzialnego w państwie członkowskim za systemy gwarancji depozytów i rekompensat dla inwestorów.**

Podpisy